

FINESTRA D'OPORTUNITAT

Back to basics. Passa la solució per a Europa per la Doctrina Social de l'Església?

per Frederic López

Europa va ser fundada mig d'amagat amb un acord entre Konrad Adenauer i Robert Schuman, poc abans que el segon fes la seva famosa declaració, el 9 de maig de 1950, considerada el punt d'inici del que avui coneixem com a Unió Europea. Una declaració que el mateix Schuman no volia fer sense abans tenir l'acord del seu col·lega alemany, i que va voler preparar discretament per no alertar els seus compatriotes francesos, encara recelosos de qualsevol tracte amb el país germànic.

El projecte, però, anava més enllà del que avui molts coneixem com "el projecte de pau de més èxit que ha conegut el món" i que, com a tal, està posat en qüestió pels nacionalismes d'Estat, la crisi econòmica i social, i la difícil resposta davant dels milions de refugiats que truquen a les seves portes.

Tot i això, l'herència que volien deixar els pares fundadors (no voldria oblidar d'incloure Jean Monnet i Alcide de Gasperi), no era només un projecte de pau, sinó que s'encaminava cap a la unió política dels pobles europeus. Malgrat això, els darrers anys i fins avui, en certa forma s'han traït els principis, la unió política i la germanor entre els pobles europeus que volien els fundadors.

És més, el que unia als pares europeus anava encara més enllà: tots ells eren cristians, tots ells formaven part del que ideològicament s'anomena "família de la democràcia cristiana europea". És per aquest motiu que he volgut titular aquest article "Back to basics", perquè malgrat que soni "carca", o que a alguns els faci olor d'encens, la Doctrina Social de l'Església pot ser un remei als mals d'Europa, i potser caldria que molts dels partits que diuen sentir-se'n hereus recordessin i apliquessin els seus principis.

Primer repte: els nacionalismes d'Estat

Com pot la Doctrina Social de l'Església abordar els problemes que afronta Europa? Anem a pams.

El primer problema clau és el dels nacionalismes d'Estat. La Gran Bretanya i França en són els principals exemples. I la Gran Bretanya n'és un exemple malgrat la civilitat que va mostrar accedint a resoldre les seves diferències amb Escòcia en un referèndum vinculant, referèndum que al cap i a la fi és fruit d'aquest nacionalisme d'estat, ja que, com va dir l'ex-Primer Ministre laborista Gordon Brown, el biaix dels Tories cap al nacionalisme anglès per frenar l'avenç del UKIP de Nigel Farage els està fent perdre, poc a poc, però de forma inexorable, Escòcia.

Per la seva part, el nacionalisme d'estat francès, representat per Marine Le Pen, no vol ni sentir a parlar dels drets de la Bretanya o de Còrsega. França pels francesos, diuen. En un discurs recent davant el Parlament Europeu, François Hollande apel·lava a la sobirania europea i feia la reflexió que el reforç de la Unió era l'única via per evitar els extremismes, els populismes i els nacionalismes d'estat, que tenen el perill de fer-nos passar altra vegada per camins que no volem repetir. Hi ha un debat viu en aquest sentit també a França.

A casa nostra, va tenir molt de ressò durant les darreres eleccions al Parlament de Catalunya, celebrades el passat 27 de setembre, la legítima crida a pregar per la unitat d'Espanya del cardenal i arquebisbe de València, Monsenyor Cañizares. Però, parafrasejant el president Rajoy: i la Doctrina Social de l'Església?

Al punt 157 del compendi de Doctrina Social de l'Església editat pel Pontifici Consell de Justícia i Pau trobem el següent: *"El camp dels drets de l'home s'ha estès als drets dels pobles i de les nacions, ja que 'el que és veritat per a l'home ho és també per als pobles'. El Magisteri recorda que el dret internacional 'es basa en el principi d'igual respecte, per part dels Estats, del dret a l'autodeterminació de cada poble i de la seva lliure cooperació en vista del bé comú de la humanitat.' La pau [aquí vull recordar que Europa es construeix com un projecte de pau] es fonamenta no només en el respecte dels drets de l'home, sinó també en el dels drets dels pobles, particularment el dret a la*

independència.

Els drets de les nacions no són sinó 'els drets humans considerats a aquest nivell específic de vida comunitària'. La nació té 'un dret fonamental a l'existència, a la pròpia llengua i cultura, a través de les quals un poble expressa i promou la seva sobirania espiritual, a modelar la seva vida segons les pròpies tradicions, excloent, naturalment, tota violació dels drets humans fonamentals i en particular l'opressió de les minories, a construir el propi futur proporcionant a les generacions més joves una educació adequada'. L'ordre internacional exigeix un equilibri entre particularitat i universalitat, a llur realització estan cridades totes les nacions, per les quals el primer deure segueix essent el de viure en pau, respecte i solidaritat amb les altres nacions."

Viure en pau, respecte i solidaritat amb les altres nacions és segurament la recepta que necessitem per tal de reforçar els lligams que ens uneixen als pobles europeus i fugir dels nacionalismes d'estat que tant de perill han creat per la convivència al continent els darrers segles.

Segon repte: crisi social i econòmica.

Des de 2007, l'economia mundial ha patit un greu daltabaix, però malgrat això, la manca de models alternatius no ha portat a una refundació del capitalisme, tal com es deia els primers anys de la crisi, sinó que els models liberals han triomfat, cosa que ha eixamplat les esquerdes en les societats, ha apartat definitivament les persones del centre de les polítiques públiques i ha posat dalt d'un pedestal el diner.

El 2013, amb l'elecció del Sant Pare Francesc, l'Església ha canviat la imatge que es tenia d'ella. I no només això: el nou papa, amb el missatge que dóna, ha fet una revolució interna que ell mateix reconeix que ha fet que alguns el titllin de comunista, especialment quan afirma la necessitat de proveir tothom del que anomena "les tres T" pel seu acrònim castellà "Tierra, Techo y Trabajo". Però, és realment innovador el missatge del Papa Francesc?

Al voltant de març de 1891, el Sant Pare Lleó XIII afirmava a l'encíclica que per a molts dóna lloc a l'inici de la Doctrina Social de l'Església, la *Rerum Novarum*, el següent: "I

aquests són els deures dels rics i patrons: no considerar els obrers com a esclaus, respectar en ells, com és just, la dignitat de la persona, sobretot ennoblida pel que es diu caràcter cristià. Que els treballs remunerats no són vergonyosos per l'home, sinó de molta honra, en tant que donen honesta possibilitat de guanyar-se la vida.

Que el que és realment vergonyós i inhumà és abusar dels homes com a cosa de lucre i no estimar-los per altra cosa que per allò que el seus nervis i músculs poden produir.

És cert que per establir la mida justa del salari s'han de considerar moltes raons, però generalment, que tinguin els rics i els patrons que oprimir per al seu lucre els necessitats i els desvalguts, buscar el guany en la pobresa aliena, no ho permeten ni les lleis divines ni les humanes. I defraudar a algú en el salari degut és un gran crim que clama a veus les ires de venjança del cel.(...) Per últim, han d'evitar curiosament els rics perjudicar en el més mínim els interessos proletaris ni amb violències, ni amb enganys ni amb mecanismes usurers."

Tercer repte: la crisi dels refugiats.

Les guerres a l'orient mitjà, i en especial la guerra de Síria, han portat milions de persones a buscar un lloc segur entre els estats membres de la Unió Europea, i molts d'ells han estat rebuts amb violència, maltractaments, o directament amb un mur. Si bé les ensenyances ens diuen allò de "mostra'm un mur de cinc metres i t'ensenyaré una escala de sis", el problema el trobem altre cop a l'origen.

La regla de Sant Benet, que governa molts dels monestirs de les nostres terres (com, per exemple, el de Poblet), té una especial cura pel que fa a l'acolliment i per tant n'és un bon exemple, però ja molt abans, l'Evangeli (Mateu 25, 35) ens diu allò de "*Perquè tenia fam, i em donàreu menjar; tenia set, i em donàreu beure; era foraster, i em vau acollir;*".

No podem mantenir-nos impassibles, menys encara davant de l'hivern que ja es comença a sentir al centre del continent, amb el patiment de les persones que fugen de la barbàrie i la violència, i volen cercar un futur millor per a les seves famílies.

Com es veu, el que és comú en el fil roig de la tradició social cristiana són els principis i

els valors de solidaritat, de recerca del bé comú, la pau i la germanor. Principis que els pares fundadors de la Unió Europea ens van voler deixar i molts dels seus hereus directes es van encarregar de transformar en models d'estat del benestar que discorrien en paral·lel, no es pot negar, de la por a l'expansió del comunisme present a l'altra banda del mur, i que amb el pas dels anys la força i la voracitat de la globalització s'han encarregat de difuminar.

Uns models d'estat del benestar que pretenien assegurar tot allò que les seves creences i la seva ideologia els impulsaven a seguir: la dignitat de les persones, a través d'un treball digne i remunerat.

Uns models d'estat del benestar que alguns s'han entestat en repetir que "no ens podem permetre", mentre es malbaraten recursos econòmics per mantenir unes estructures que ja no es poden mantenir, i es deixen d'ingressar recursos per causa de mecanismes d'enginyeria financera que els governs, per pecat d'omissió, no persegueixen ni combaten.

I això ens porta a veure com es desmantella tot allò que tant ens ha costat de construir, i que assistim al fet que, en el que avui encara és Unió Europea, el *Chancellor of the Exchequer* del Regne Unit defensi més retallades de l'estat del benestar per tal d'assegurar fons per a la seguretat nacional. Aquest fet tan remarcable m'ha dut a preguntar-me: defensem les persones que viuen en comunitat i que esdevenen nació, la seva dignitat i els seus llocs de feina, o defensem els interessos d'uns pocs en nom d'una etèria nació?

Les pautes social-cristianes ens porten a demanar, a exigir dels poder públics, fugir de tot allò que no sigui tenir i mantenir la persona com a origen i final de tota política pública. De traslladar a les grans empreses que no es tracta de números de balanç al final d'un ERO, sinó que es tracta persones que perden el seu sosteniment. Són famílies que pateixen.

Pot semblar que estem tocats, que les polítiques socials i de benestar han estat portades al límit. És possible que avui vegem el futur més proper tirant a magre, però si alguna cosa més té de positiva la Doctrina Social de l'Església, és l'optimisme i la

perseverança. Ens en sortirem.